

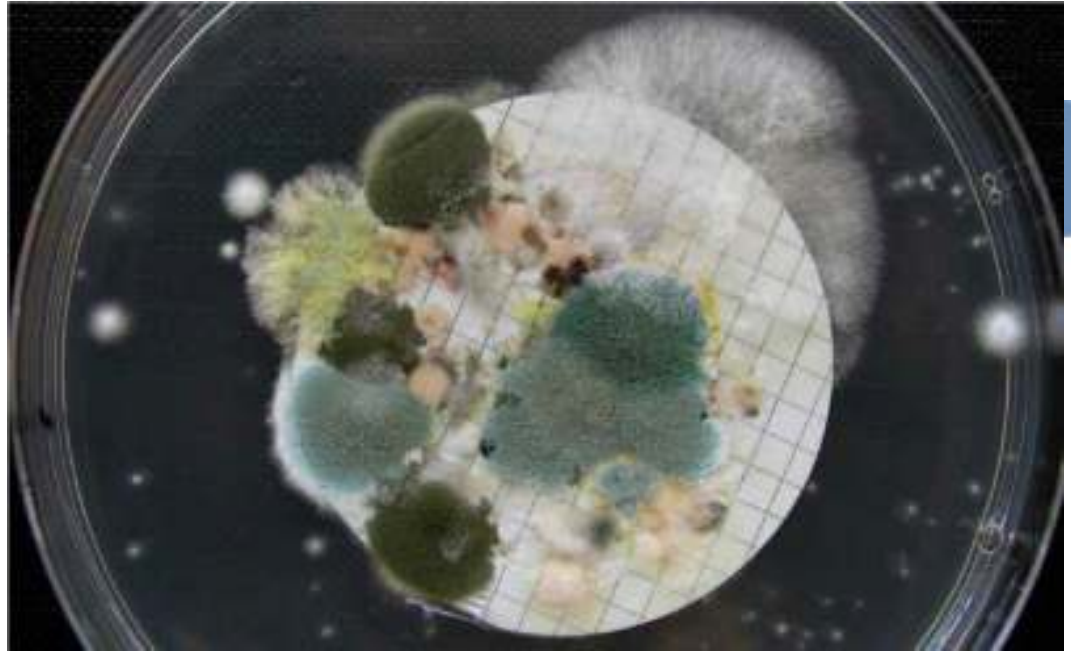
Kimtall på ledningsnettet

– Årsaker og mulige tiltak

Stein W. Østerhus
NTNU

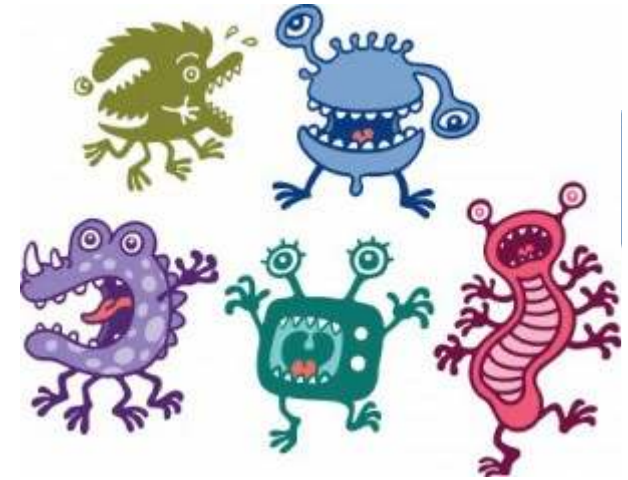
Innhold

- Introduksjon
  - Hva kimtall er
  - Problemstilling
- Årsak
  - Beskrivelse av hva som skjer
  - Sentrale faktorer
- Mulige tiltak
  - Straks tiltak og langsiktige tiltak
- Oppsummering

Hva er kimtall?

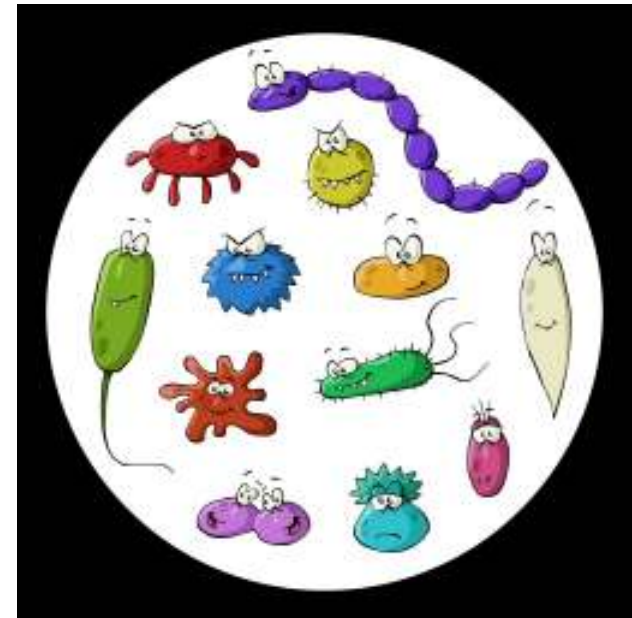
Antall dyrkbare heterotrofe bakterier

- Brukes som generell indikator på vannbehandlingseffektiviteten og for å vurdere ettervekst av bakterier nedstrøms behandlingsanlegget
- Ingen direkte sammenheng mellom vannets kimtall og befolkningens helse
- Utilstrekkelig til å fastslå vannets innhold av mikrober (mindre enn 1% av bakterier i miljøprøver kan dyrkes på laboratoriemedier)
- Billig og rask å utføre

Analyse av kimtall

- Kim-22 (ISO 6222), dyrkes på næringsrik PGA agar
  - ved 22 °C
  - i 3 døgn
- Kim-R2A, dyrkes på næringsfattig R2A agar
  - ved 22 °C
  - i 7 døgn
- Kim-36, dyrkes på næringsrik agar
  - ved 36 °C
  - i 2 døgn
- Andre

Krav til kimtall

- Drikkevannsforskriften
  - Dersom kim22 >100 cfu/ml: Det skal undersøkes hva som er årsaken til de forhøyede verdien
- Noe forhøyet kimtall antas i utgangspunktet å være harmløst forutsatt at undersøkelsen ikke viser at det skyldes (fekal) forurensning
- Men høye kimtall kan.....forts...!

Problem med høyt kimtall

- Kan indikere fekal forurensning
  - Gjelder spesielt ved plutselig kraftig økning
- Kan inkludere patogene bakterier
  - Selv om kimtall i hovedsak er harmløse bakterier, kan det også inkludere flere patogene bakterier
- Kan gi lite brukervennlig vann med dårlig lukt og smak
- Kan inkludere oppblomstring av opportunistiske patogene organismer
  - Organismer som er sykdomsfremkallende og farlig for immunsvakkede personer
  - F.eks: Legionella, P.aeruginosa, osv

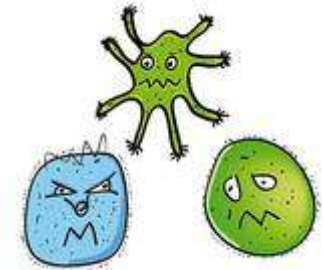
Årsak til høye kimtall

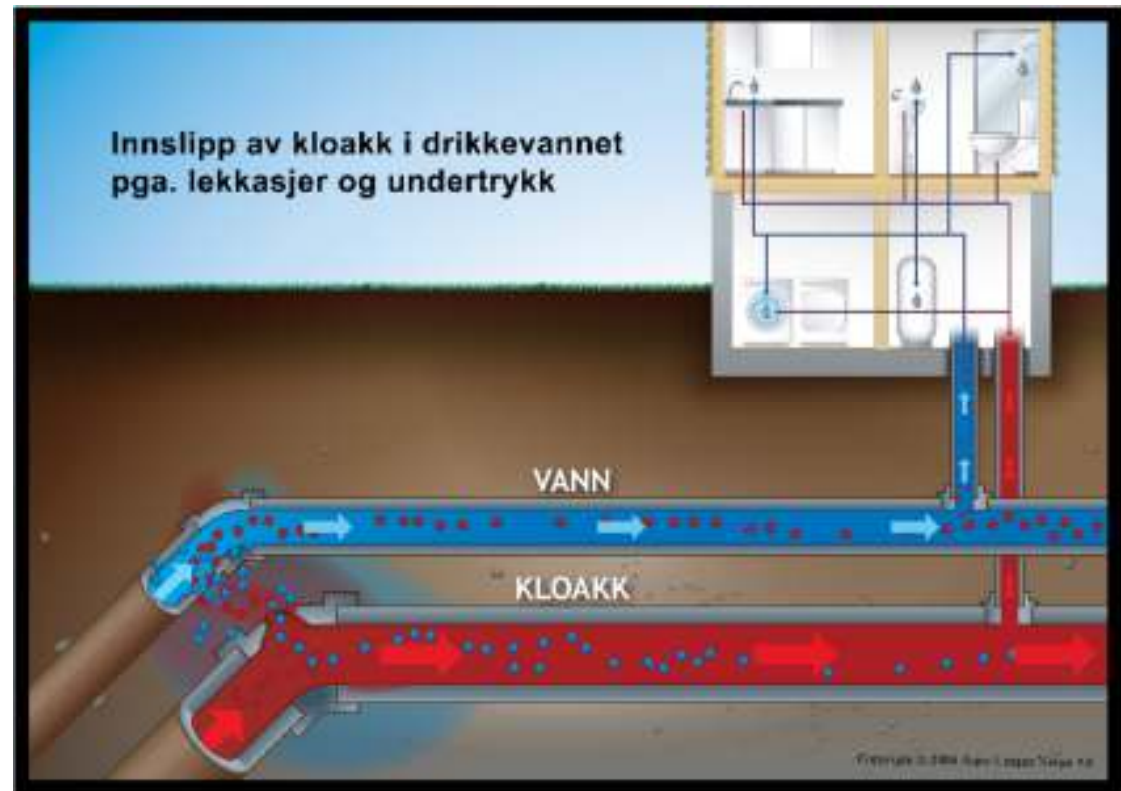
- Forurensning
- Begroing i ledningsnett
- Utilstrekkelig/dårlig vannbehandling
- Transport av sediment/slam i ledningsnett
- Andre årsaker (materialer, korrosjon, strømningshastighet)

Forurensning

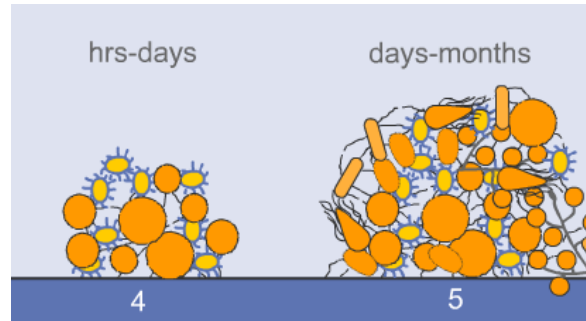
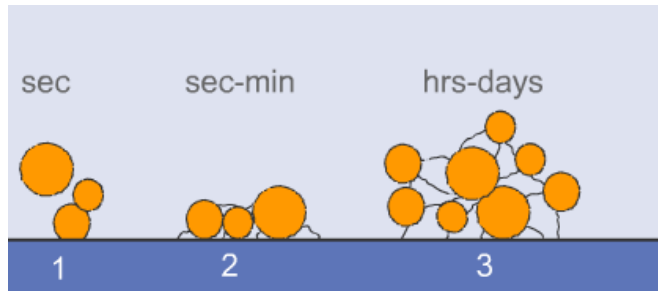

- Innslipp av kloakk pga lekkasjer og undertrykk
  - Årsak: dårlig tilstand på ledningsnett
- Forurensning etter reparasjon av ledning
  - Årsak: trykkløst nett og dårlige rutiner
- Annen tilførsel av forurenset vann
  - Årsak: feilkobling, uhell, dårlige rutiner

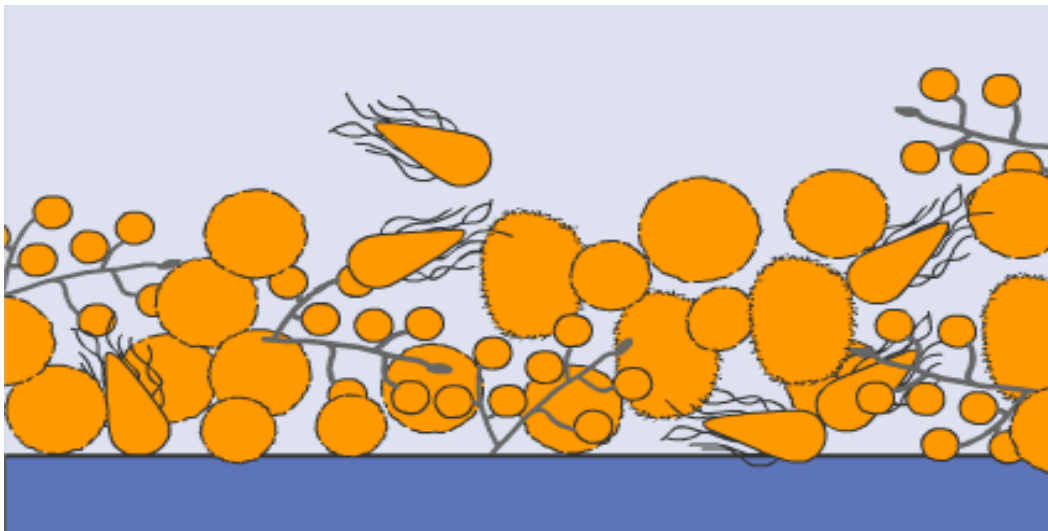

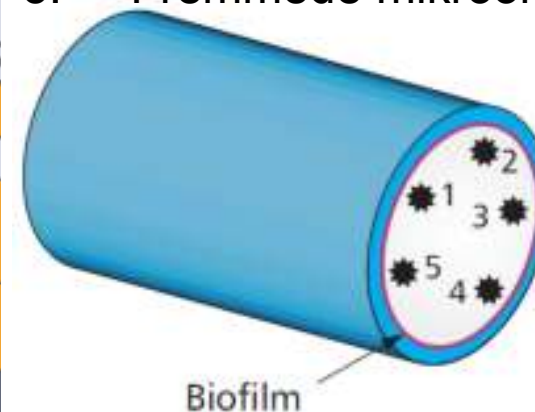
Begroing og dannelse av biofilm

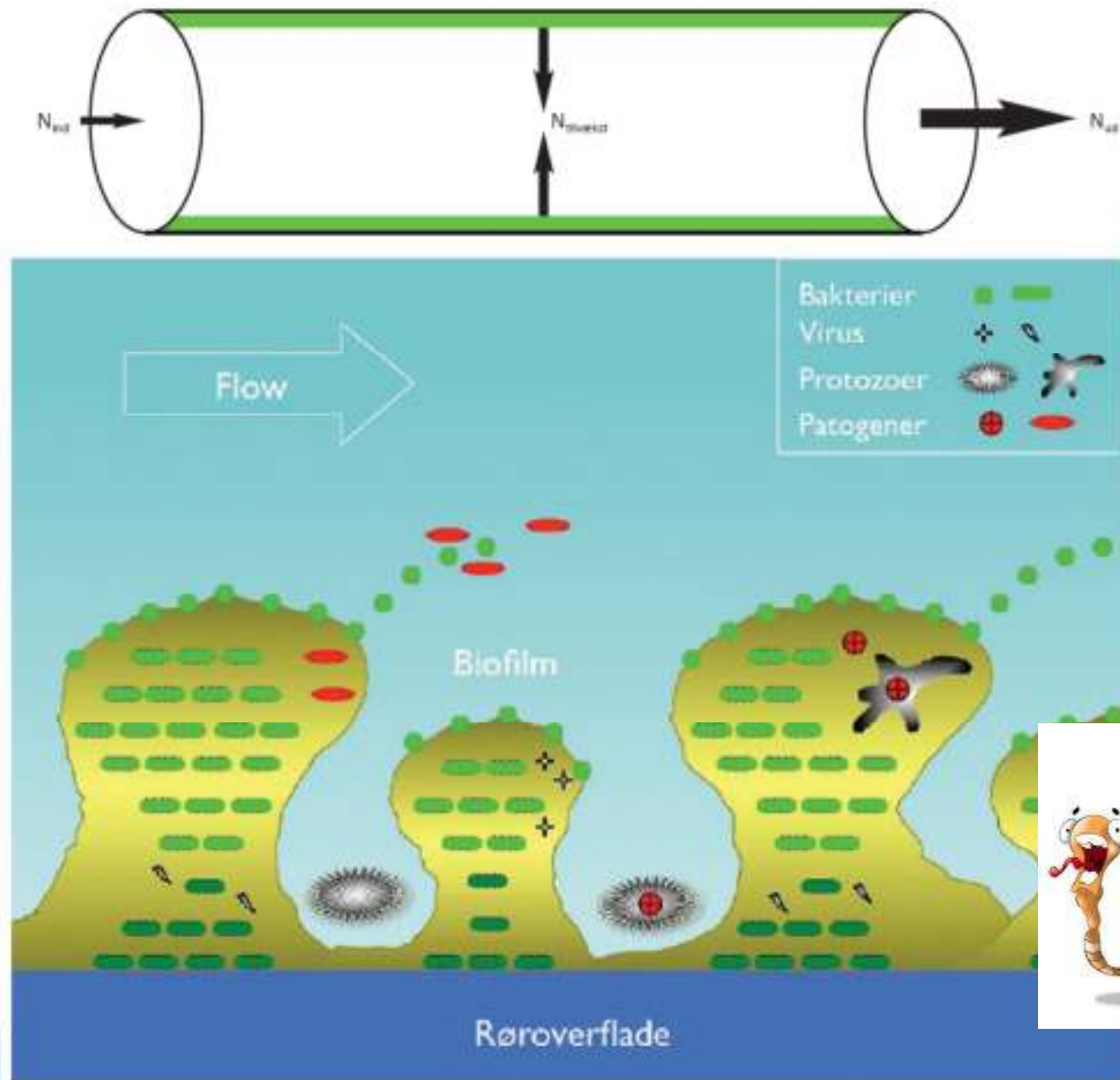
Biofilm ved likevekt

1. Uorganiske utfellinger (kalk, jern, mangan)
2. Organiske utfellinger (humus)
3. Naturlige mikroorganismer
4. Ekstracellulære polymerer
5. Fremmede mikroorganismer

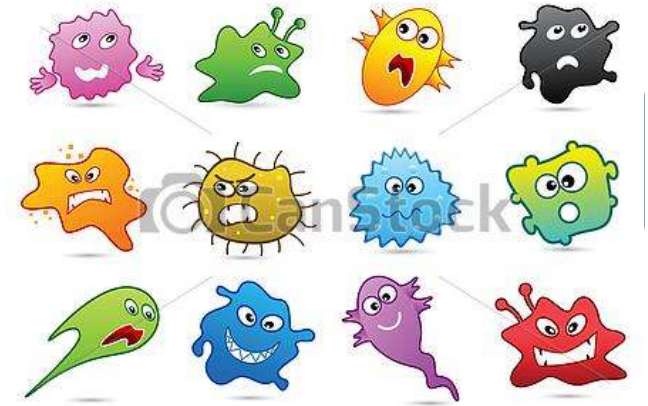

Fluks av bakterier fra biofilm til vann

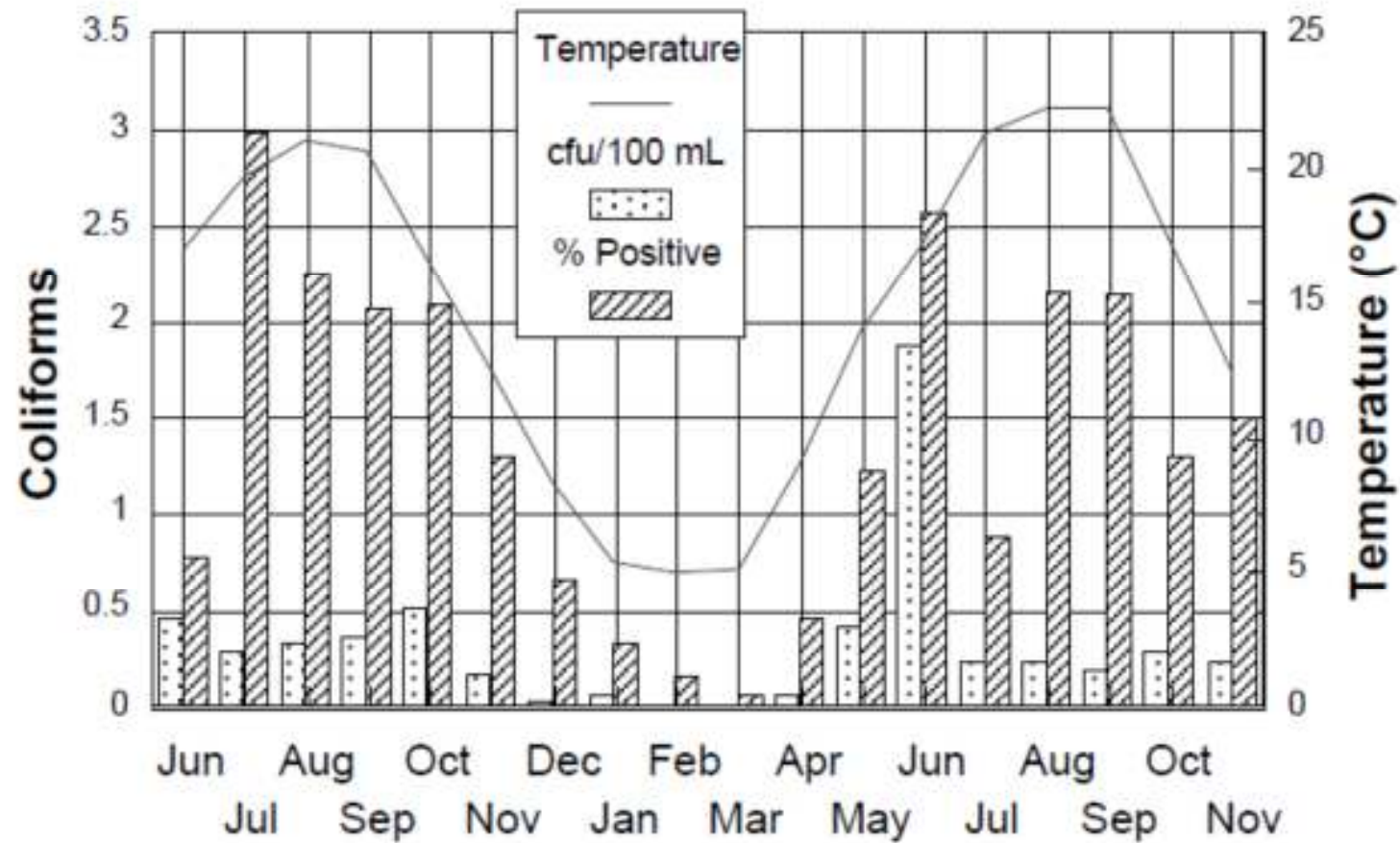
Hva påvirker begroing?

- Temperatur
  - Dvs risiko for kraftig økning innomhus
- Mat
  - Mengde og sammensetning av organisk materiale (dvs begroingspotensialet)
    - F.eks. mengde AOC eller BDOC
- Rest av desinfeksjonsmiddel (klor og kloramin)
- Korrosjon
- Ledningsnettets utforming og drift
  - Inklusive vannhastigheter, oppholdstider, materialer

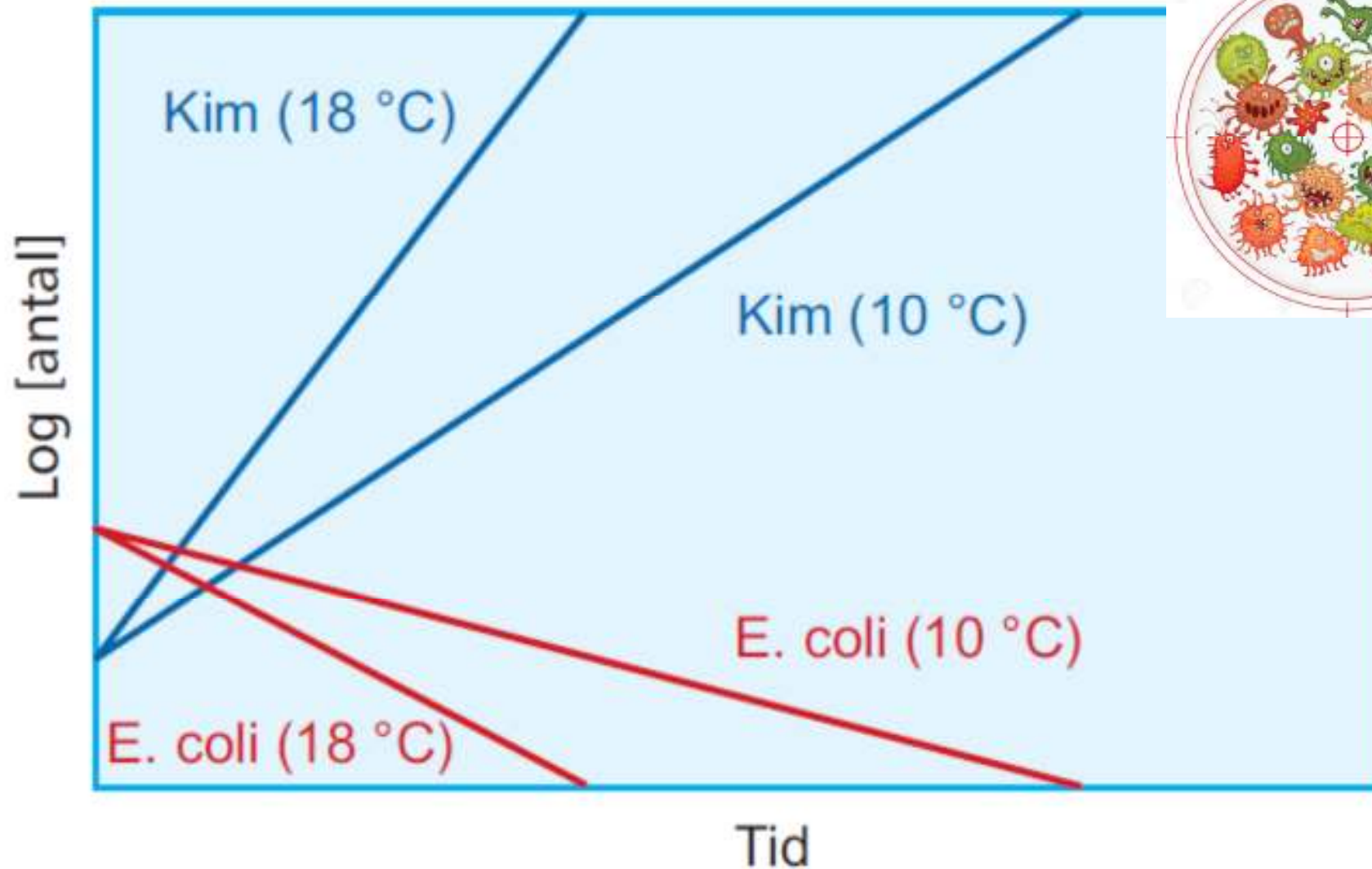
© Can Stock Photo - csp6931410

Temperatureeffekt - årstid

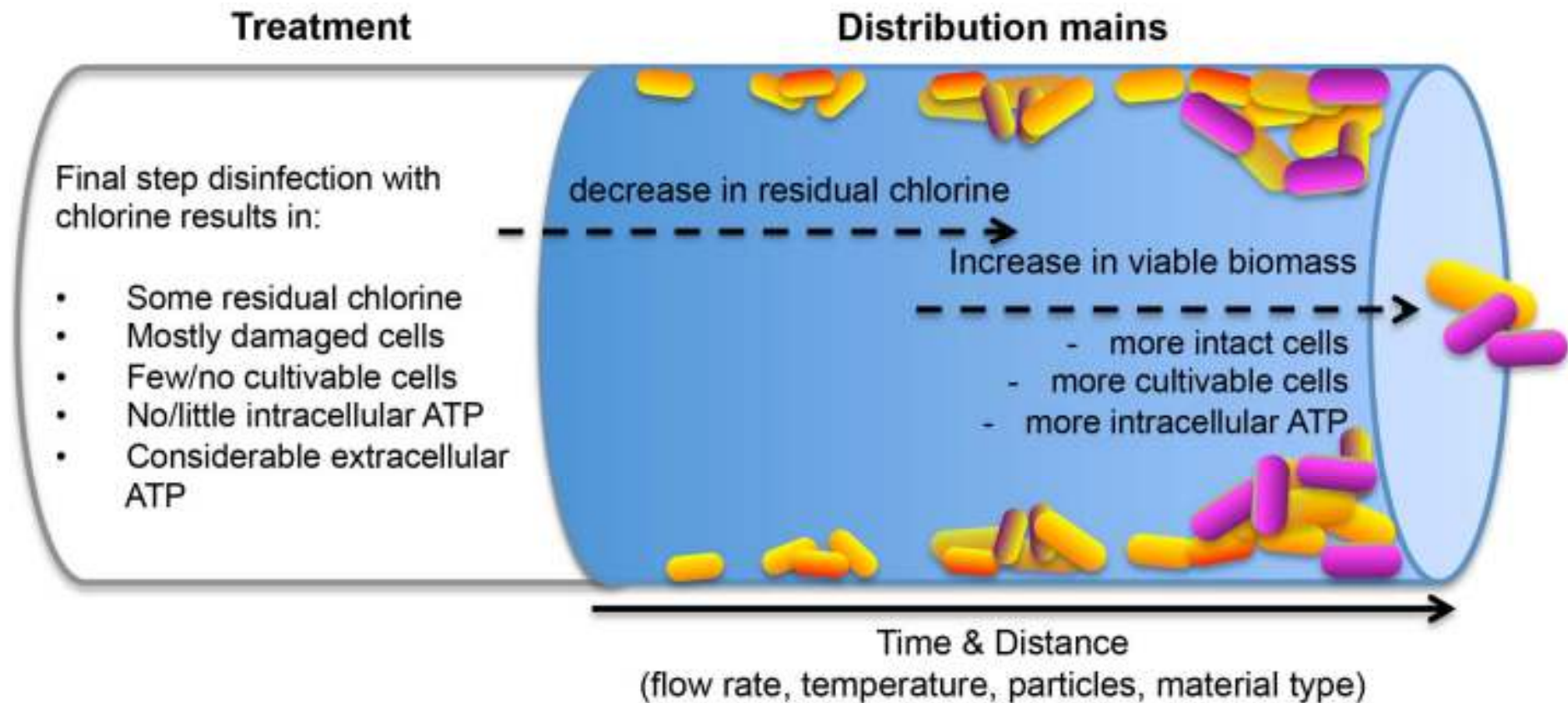

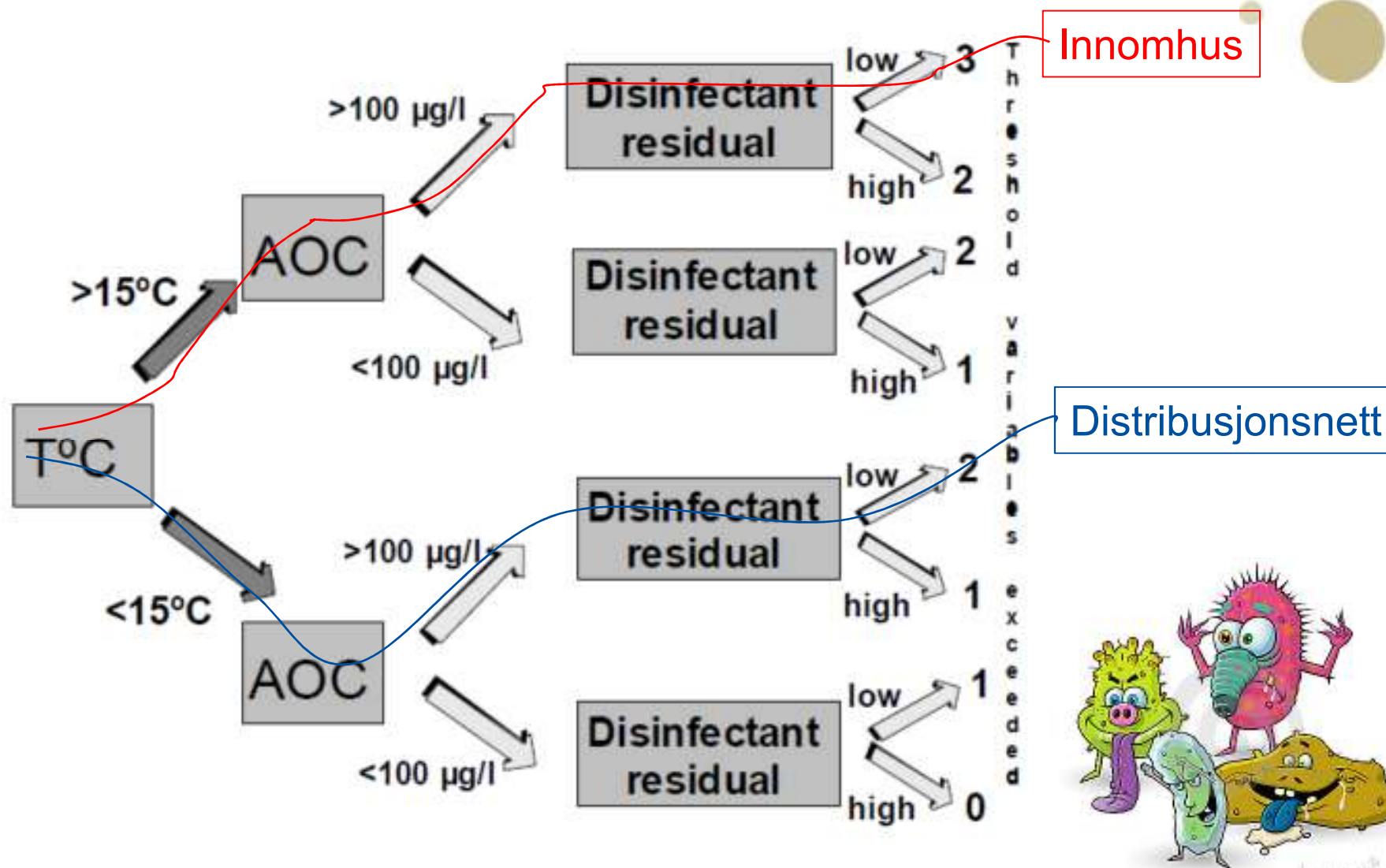
Temperatureffekt-kimtallsoppblomstring

Effekt av små rest-klor mengder

Betydningen av temperatur, mat og rest-klor

Utilstrekkelig/dårlig vannbehandling

Utilstrekkelig fjerning:

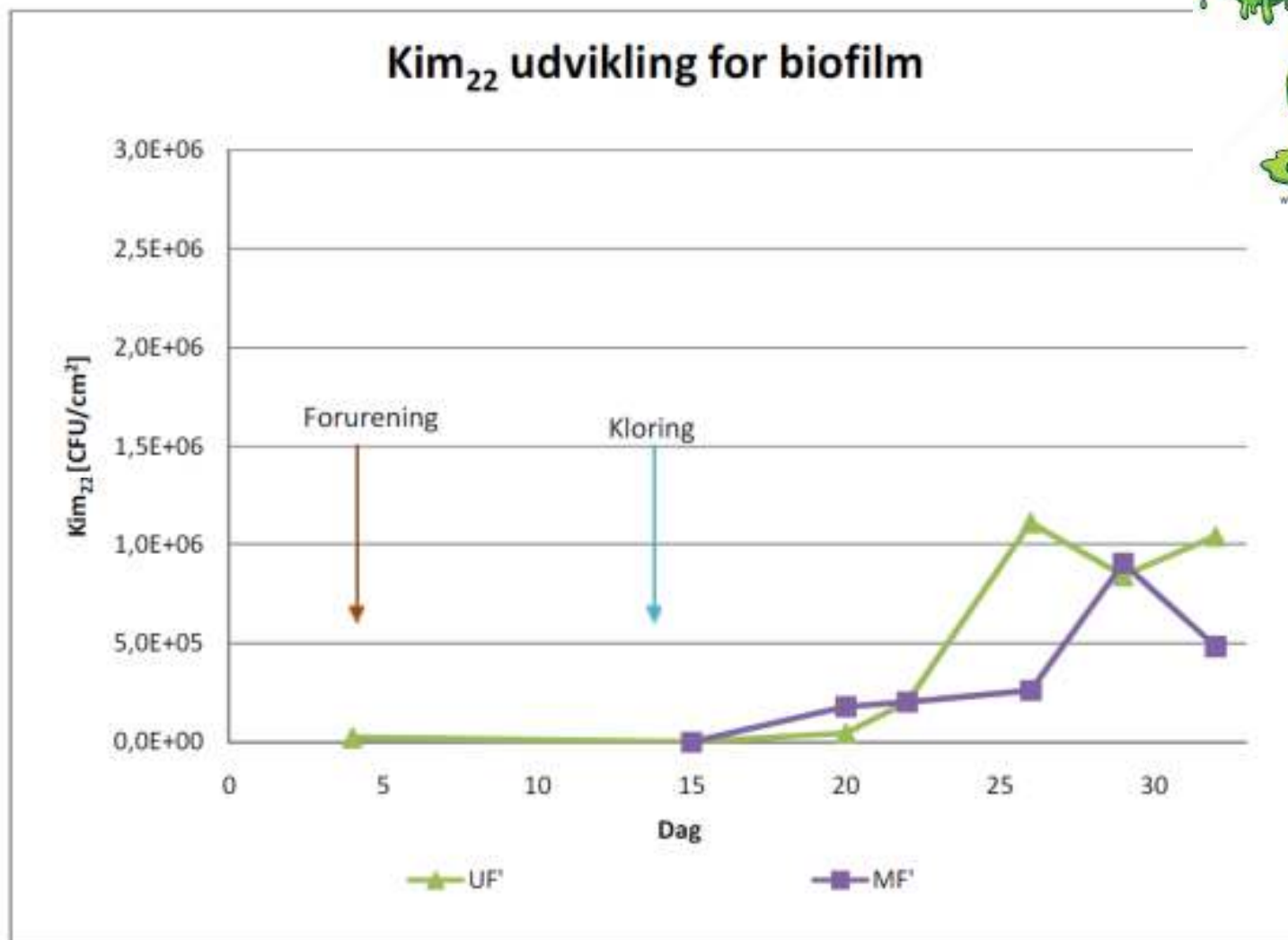
- For dårlig desinfeksjon
- For dårlig NOM-fjerning
- For dårlig BDOC-fjerning
- For dårlig partikkel-fjerning
- Manglende korrosjonskontroll?

Dannelse av mat (AOC, BDOC):

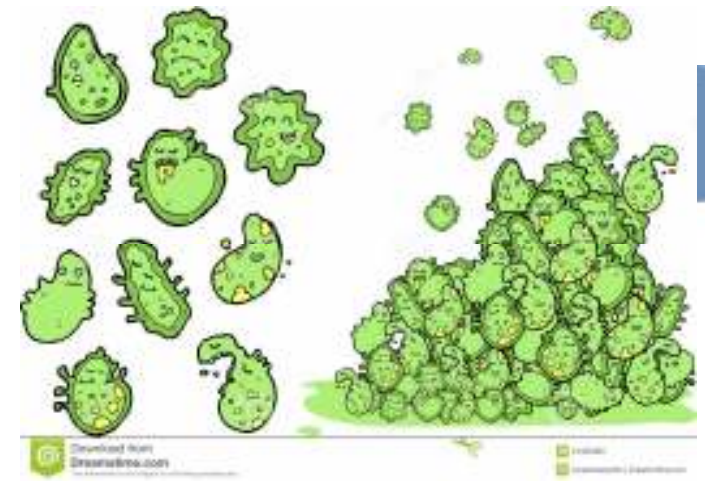
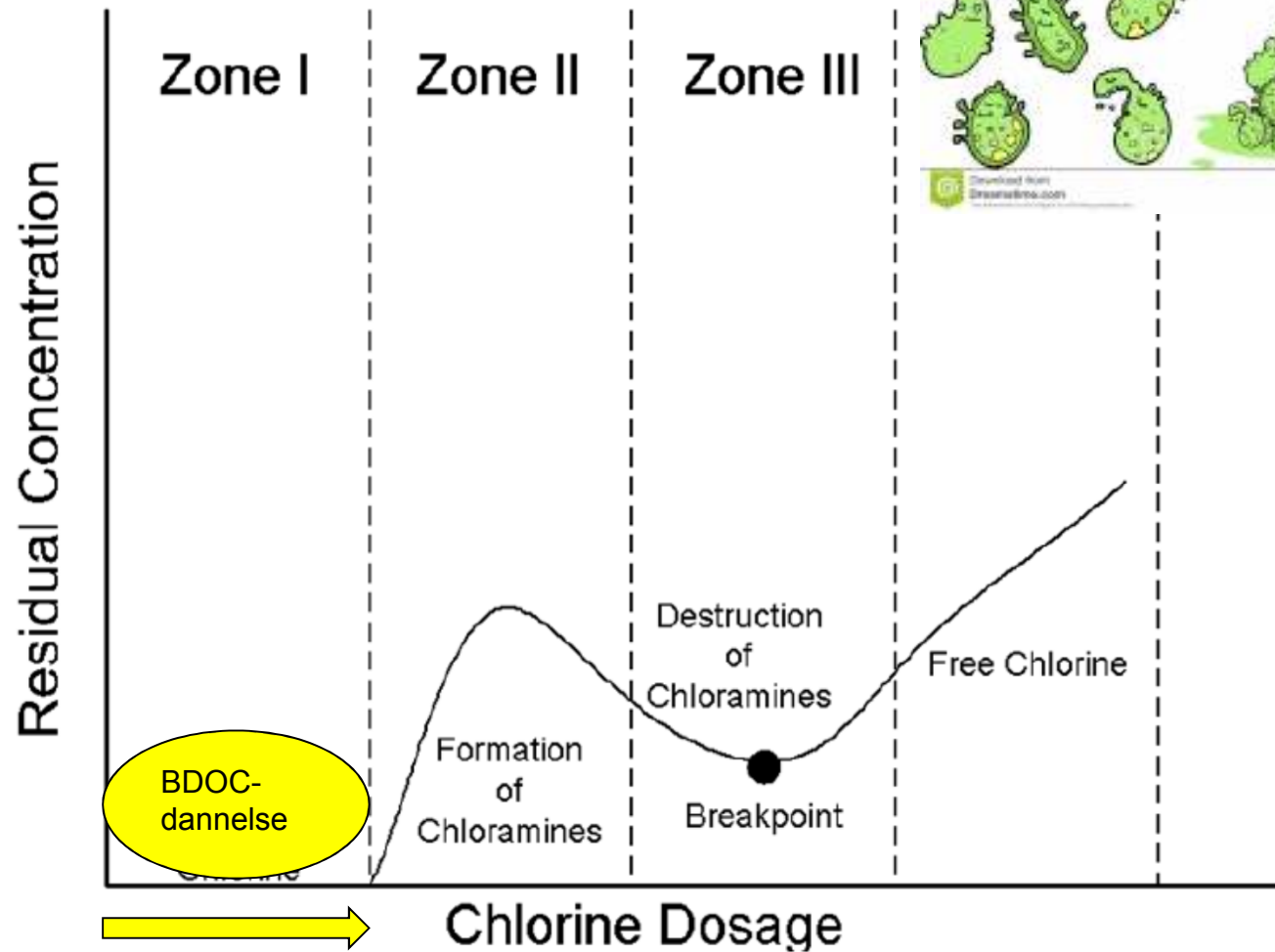
- Ozonering av NOM-holdig vann
- Klorering av NOM-holdig vann
- Andre oksidasjonsprosesser
- Nano-filtrering?

Effekt av klorering

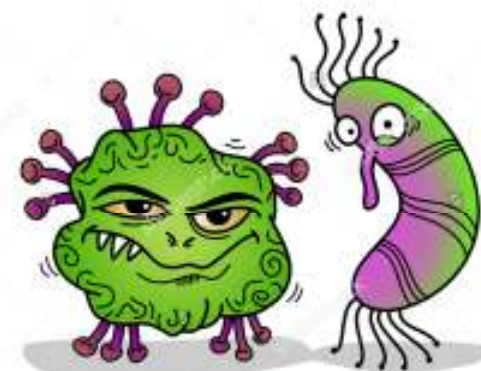

Norsk kloreringspraksis

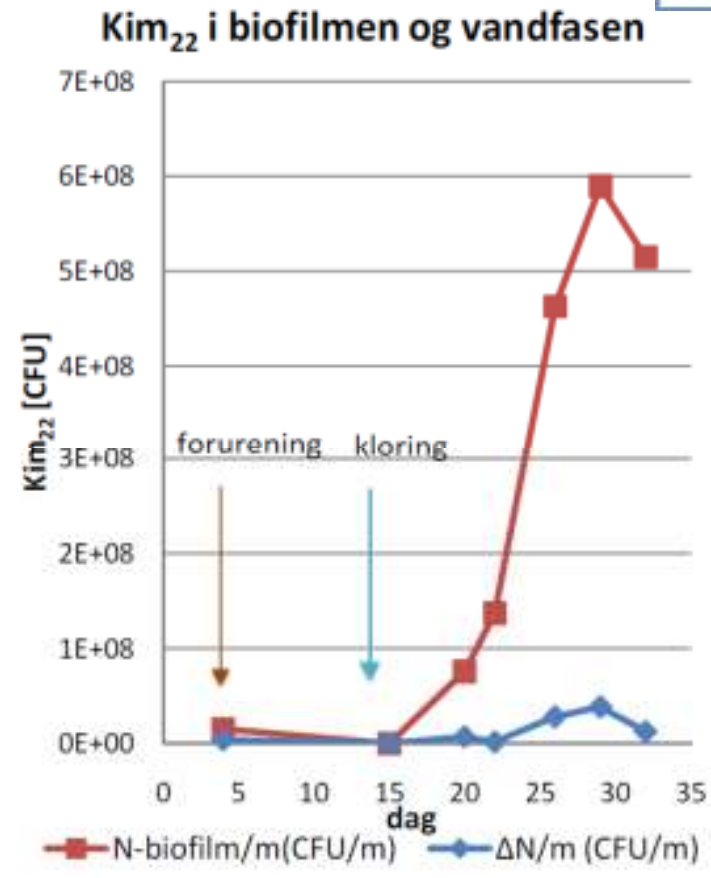
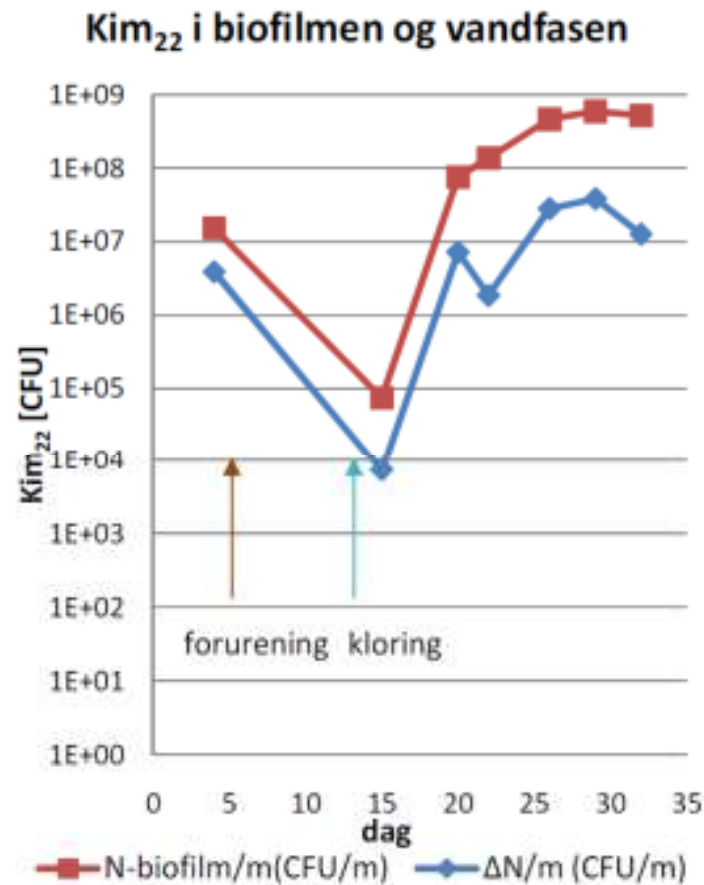

Transport av sediment/slam i ledningsnett

- Dannelsen av sediment/slam/kimtall kan være andre steder enn der problemene oppstår
- Sediment/slam/kimtall transporteres med flow og deponeres i mer stagnante områder
- Variasjon og endring i strømningshastighet og mønster, kan øke løsrivelsen og problemene
- Korrosjon kan øke slamproblemene

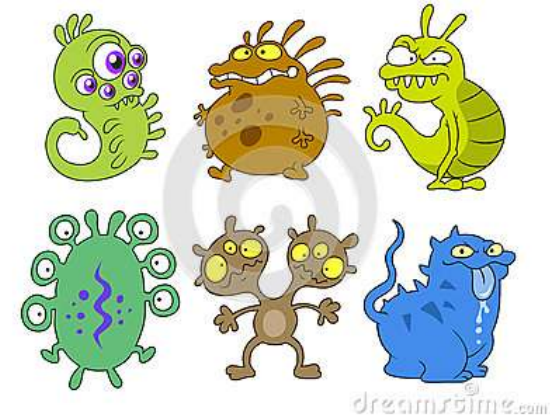
Kloring øker kimtallsproblemene

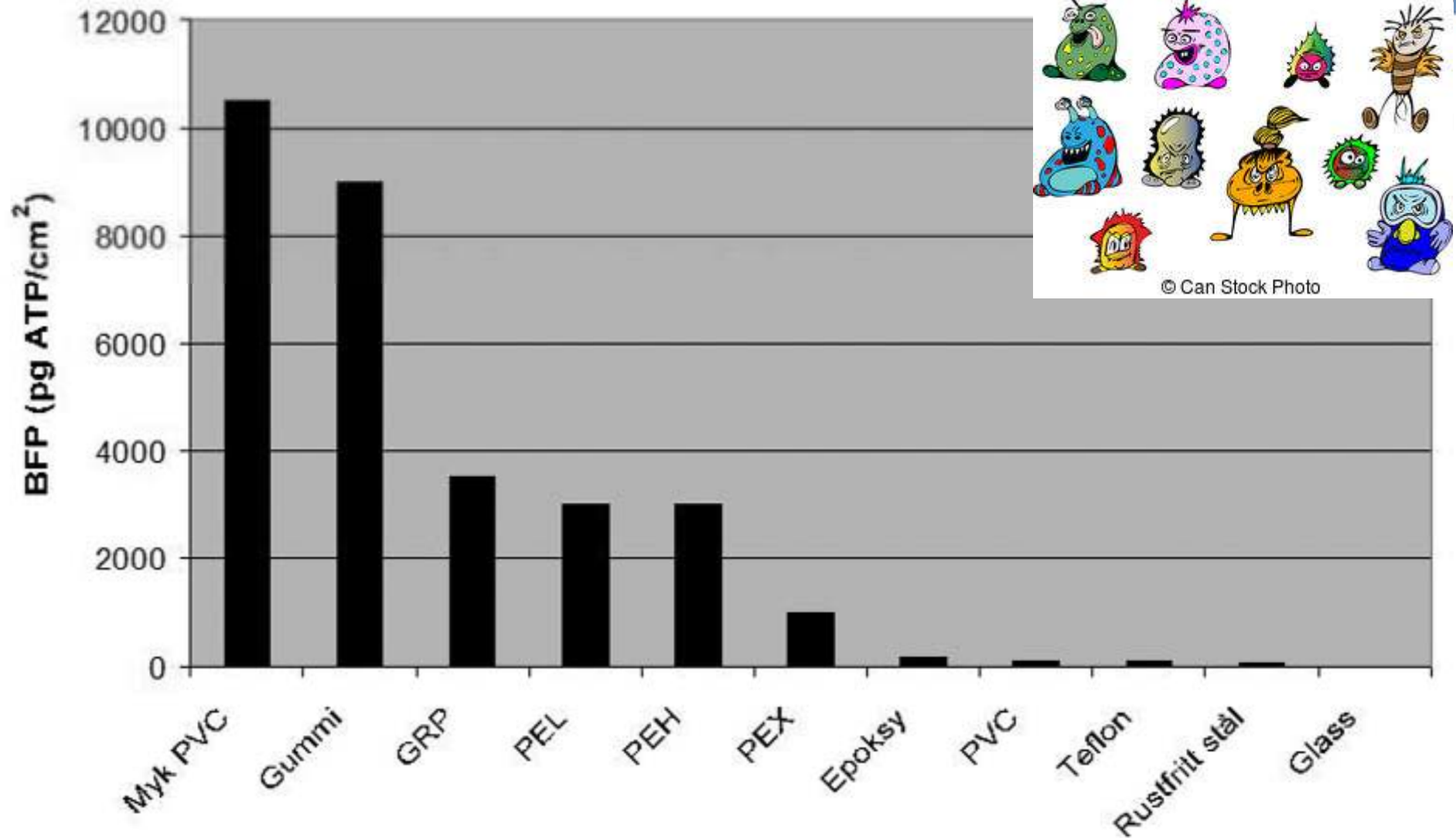
Effekt av materialer på biofilmpotensialet

- Utlekking av mat (organisk stoff) fra ledningsmaterialene kan gi problemer med biofilmdannelse

Materiale	Biofilmpotentiale
Beton	+
Rustfrit stål	++
Støbejern	+++
Polyetylen (PE)	++++
Polyvinylchlorid (PVC)	++++
Gummi	+++++

Begroing på ulike materialer

Begroing på ulike materialer (etter van der Kooij et al. 1999)

Mulige tiltak

Må det gjøres noe?

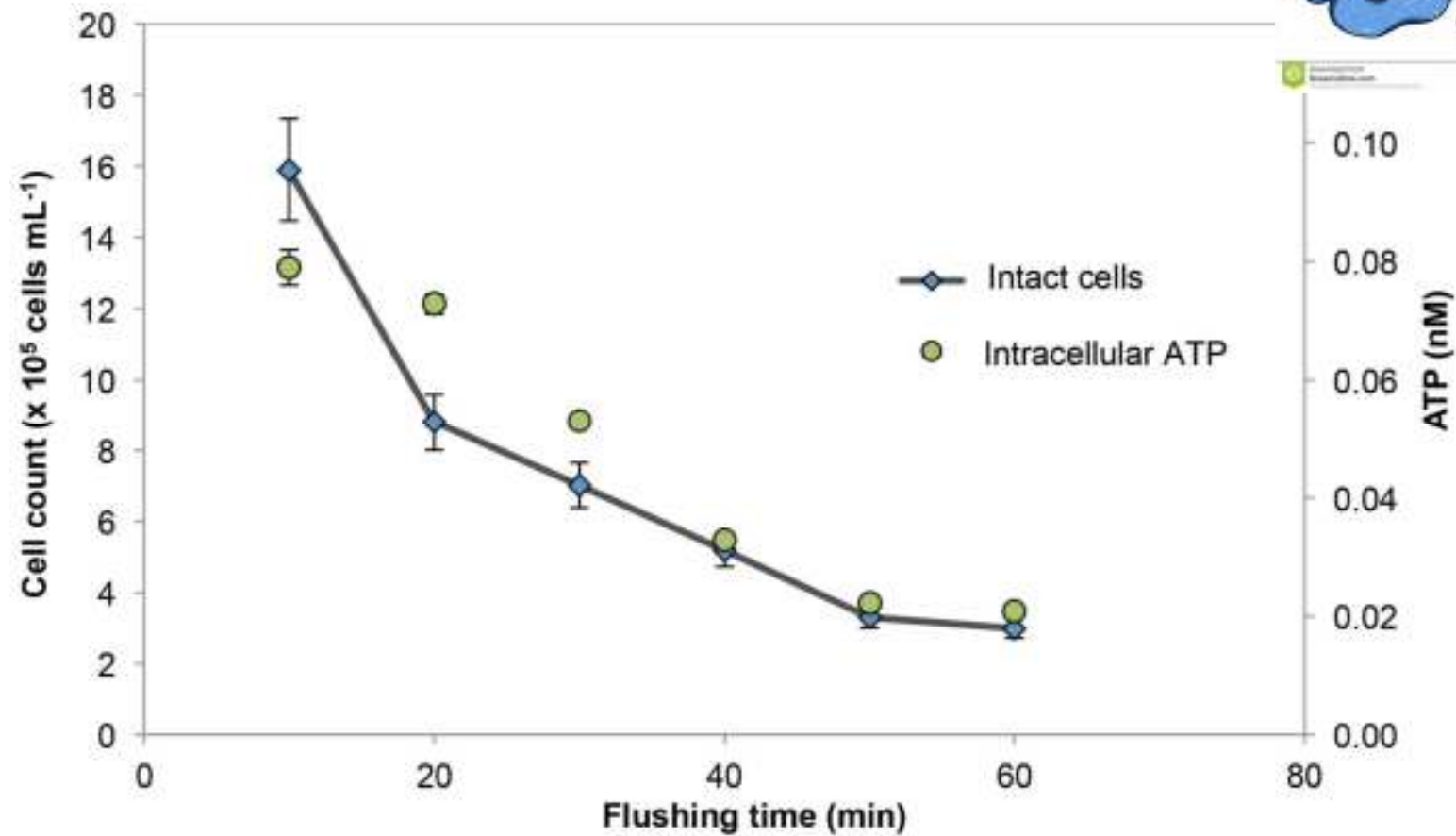
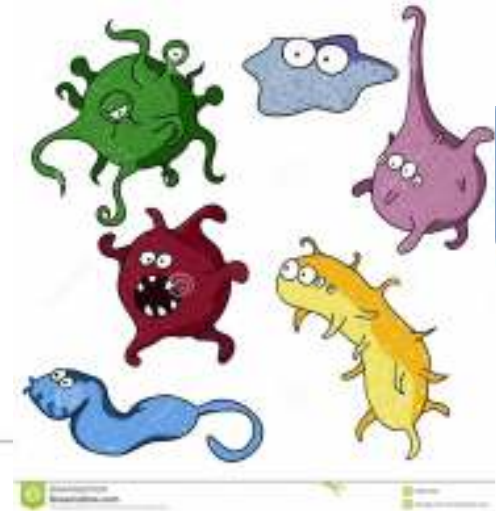
Straks tiltak:

- Spyling og rengjøring
- Evt pluggkjøring
- Endre nettets driftsrutiner
- Anvende kloramin

Langsiktige tiltak:

- Benytte mere effektive vannbehandlingsprosesser for BDOC-fjerning
- Bedre NOM-fjerning
- Bedre korrosjonskontroll
- Forbedre ledningsnett
- Benytte bedre rørmaterialer

Effektive spyling tar tid

Oppsummering

- For god tilgang på mat (AOC/BDOC) er den vanligste årsaken til høye kimtall
  - Manglende fjerning eller dannelse i vannbehandlingen
  - Samspillet med faktorer som temperatur, strømningshastighet, materialer, osv, er viktige
- Mest aktuelle straks tiltak ved høye kimtall
  - Spyling av nett
- Mest aktuelle langsiktige tiltak ved høye kimtall
  - Forbedre fjerning av AOC/BDOC i vannbehandlingen

